

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Актуалізація проблем забезпечення економічної та фінансової безпеки корпоративних підприємств в сучасних умовах розвитку економіки України вимагає врахування при побудові системи їх управління принципу адаптивності. Адаптивне управління є необхідним елементом такої системи, адже воно створює передумови для досягнення стратегічних цілей шляхом своєчасного реагування на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищах і внесення відповідних коректив у стратегію розвитку підприємства, а також поточні та оперативні плани.

Основна властивість адаптивних систем - реалізація мети управління в умовах недетермінованого зовнішнього середовища і мінливих параметрів об'єкта. Таким чином, адаптивне управління - це вибір оптимального способу досягнення мети, це спосіб управління, при якому зберігаються незмінними цільові показники, а поточні, короткострокові і середньострокові плани і бюджети за наявності відхилень можуть бути скориговані. З організаційної точки зору адаптивне управління можна розглядати як систему, в якій в результаті змін параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища відбувається відповідне підстроювання організаційної структури і системи менеджменту в цілому, що забезпечує функціонування об'єкта управління.

Адаптивне управління вимагає наявності трьох інструментів [1]:

1) інструменту прогнозування, щоб можна було оперативно оцінювати, до яких результатів (наприклад, до яких фінансових показників) призведе поточний стан справ на підприємстві;

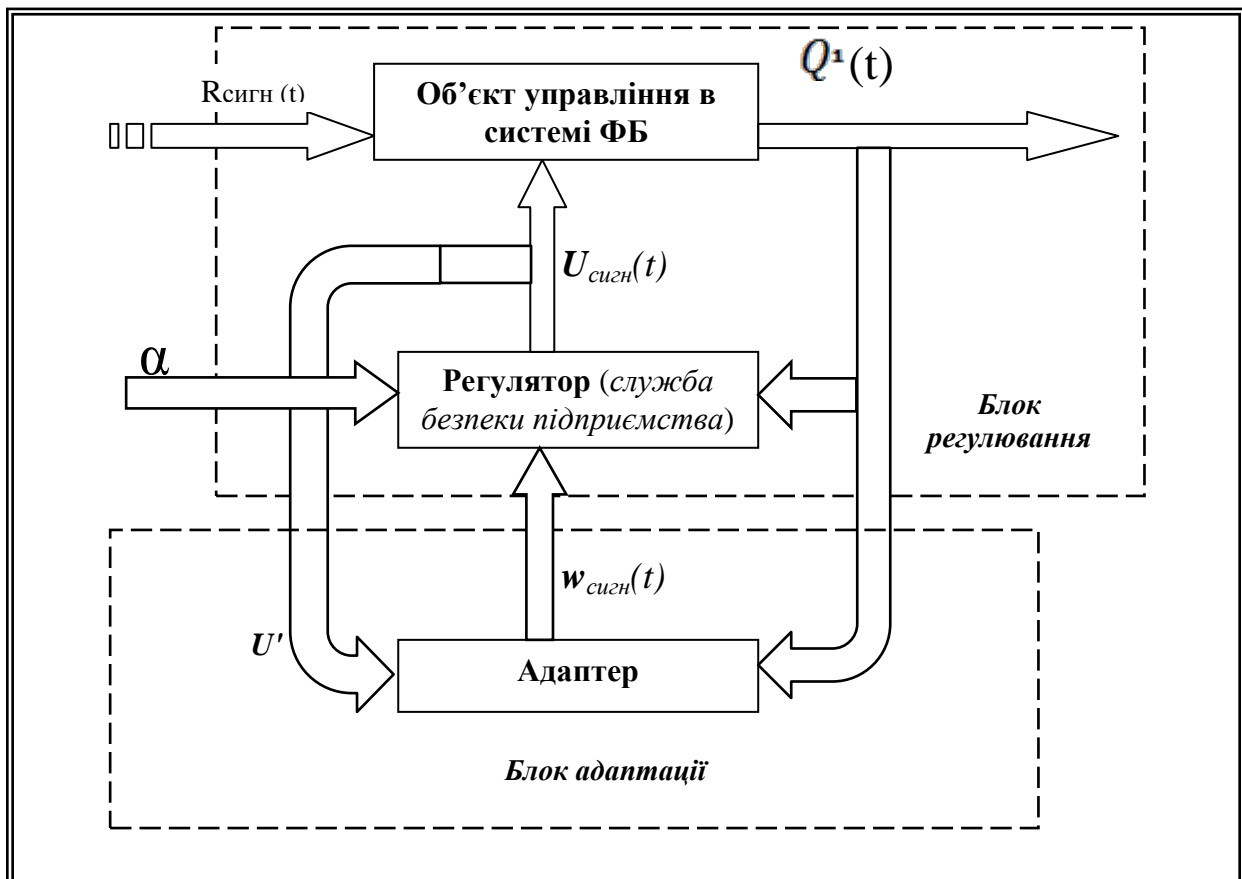
2) інструменту коригування планів, щоб можна було оперативно змінювати застарілі плани, якщо вони перестали "просувати" підприємство до мети;

3) "зворотного зв'язку" з поточними результатами діяльності, тобто системи оперативного управлінського обліку.

Адаптивне управління дозволяє прогнозувати вплив управлінських рішень на кінцевий результат діяльності, адекватно коригувати поточні бюджети, форми та способи захисту інтересів при зміні умов функціонування суб'єктів господарювання внаслідок впливу зовнішніх факторів та, в кінцевому рахунку, забезпечити досягнення довгострокових цілей безпечного розвитку. Схематично процес управління фінансовою

безпекою корпоративного підприємства з урахуванням принципу адаптивності можна представити у такому вигляді (рис.1).

Управління фінансовою безпекою на основі принципу адаптивності передбачає управління в умовах невизначеності зовнішніх впливів. При цьому вважаються відомими множина можливих негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища на рівень фінансової безпеки підприємства та їх параметри, але невідомі час і послідовність їх реалізації.

$R_{сигн}(t)$ – входні інформаційні потоки (впливи зовнішнього середовища);
 $Q^1(t)$ – показник захищеності (інтегральний показник рівня фінансової безпеки);

$U_{сигн}(t)$ – управляючі дії;

U' – управлінські рішення, які потребують адаптації;

$w_{сигн}(t)$ – адаптовані управлінські рішення;

α – необхідне значення показника захищеності.

Рис.1. Управління фінансовою безпекою корпоративного підприємства з урахуванням принципу адаптивності (розроблено автором).

Управління ФБ складається з двох блоків – блоку регулювання та блоку адаптації. В блоку регулювання суть управління зводиться до вимірювання входніх параметрів (як регульованих, так і нерегульованих)

та оцінки їх впливу на стан фінансової безпеки. Вихідні параметри об'єкта управління вказують на ефективність системи ФБ. Регулятору надається бажане значення α показника захищеності і він забезпечує досягнення цілі. Припущення про відсутність змін параметрів негативних впливів визначає доцільність досягнення мети управління для прогнозованого значення $Q^1(t)$.

Алгоритм адаптації спрямований на зміну вектору параметрів управління таким чином, щоб забезпечити досягнення цілі управління при невідомих значеннях параметрів інформаційних впливів. В основі його лежить алгоритмом прогнозування. Наявність несприятливих факторів визначається на основі перевищення вхідного сигналу r_j гранично допустимого значення $r_{крит}$, при цьому дестабілізуючий фактор нейтралізується (попереджається) і вирішується задача адаптації системи управління фінансовою безпекою підприємства до нових умов.

Результати аналізу різних науково-технічних напрямів, в рамках яких на даний час проводяться дослідження окремих аспектів адаптивного управління, дозволили виділити наступні основні вимоги, які пред'являються до процесу формування і функціонування систем адаптивного управління [2]:

- коректність обліку складного просторово-часового причинно-наслідкового характеру взаємодії елементів, які складають внутрішнє середовище підприємства;
- постійне відстежування адекватності алгоритмів прийняття управлінських рішень умовам функціонування підприємства;
- надання переваги гнучкості та варіативності алгоритмів прийняття управлінських рішень та реалізації управлінських впливів, а не постійній зміні організаційної структури підприємства;
- необхідність використання спеціального математичного (зокрема, формально-логічного) апарату для розв'язання задач оптимального регулювання та прогнозування динаміки розвитку підприємства.

Розробка питань адаптивного управління у вирішенні проблем забезпечення фінансової безпеки корпоративних підприємств пов'язана з необхідністю вивчення мікроекономіки, теорії організацій і теорії еволюції підприємств, що забезпечують їх виживання і розвиток, теорії економічних інститутів, які значною мірою визначають стан зовнішнього середовища. Особливо значимими є питання, пов'язані з аналізом форм адаптації підприємств, розкриття напрямків необхідних змін у діяльності підприємств та їх взаємозв'язку. Важливим є аналіз підсумків процесу адаптації підприємств, визначення глибини якісних зрушень у їх фінансово-господарській та організаційній структурі.

Практичне використання теоретичних моделей управління, в т.ч. які базуються на принципах адаптивності, ускладнюється у зв'язку з наявністю наступних основних причин:

- високий рівень інформаційної закритості («непрозорості») більшості вітчизняних корпоративних підприємств, фактична відсутність необхідної статистичної інформації у зв'язку з нерозвиненістю облікової та інформаційно-аналітичної сфер діяльності;

- укорінена звичка багатьох керівників розраховувати при виробленні управлінських рішень тільки на свої власні аналітичні здібності, досвід та інтуїцію, явна недооцінка складності задачі оптимального управління корпоративним підприємством;

- низький рівень програмно-технологічного забезпечення, орієнтація на вирішення окремих завдань управління (наприклад, автоматизацію бухгалтерського обліку) часто на шкоду комплексним рішенням у сфері управління.

Названі причини мають об'єктивну основу. У той же час важливо відзначити, що якість управління підприємством як складною багатоцільовою, відкритою соціально-економічною системою значною мірою залежить від ефективності використання інформації, яка може бути отримана шляхом оцінки та обробки параметрів, що характеризують динаміку зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Вирішення завдання своєчасного аналізу і прийняття на його основі результатів адекватних управлінських рішень в даний час може бути забезпечено завдяки використанню математичних методів і прийомів оптимального стохастичного регулювання. При цьому на першому етапі ефективність функціонування підприємства підвищується переважно за рахунок раціоналізації алгоритмів прийняття рішень, а не дорогих, часто болючих процедур перебудови організаційної структури або зміни загальної парадигми господарювання.

Список використаної літератури

1. Адаптивное управление: «продвигать» предприятие к цели //Рациональное управление предприятием. – 2009. – №2. – С.52-55.

2. Аубакирова Г.М. Адаптивный поход к управлению промышленным предприятием [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/DN2006/Economics/10_aubakirova.doc.htm